

Sebastijan Zupanc
direktor GZS – Zbornice komunalnega gospodarstva

INTERVJU

»Komunalna ustava« nastaja v »zaprti pisarni«

Nesprejemljivo je, da zakonske rešitve, ki veljajo za mini »komunalno ustavo«, pripravljajo v »zaprti pisarni« brez vključevanja deležnikov, ki imajo praktične izkušnje in vedo, katere probleme je potrebno nasloviti.

Darja Kocbek, foto: Tadej Kreft

Tako kot za ostalo gospodarstvo je bilo tudi za komunalno gospodarstvo preteklo leto izjemno stresno in zahtevno. Visoke cene polimernih in kovinskih materialov so vztrajale tudi v letu 2022, drugo polovico leta pa je zaznamovala izjemna rast energentov, kar je nekatera komunalna podjetja pripeljalo do roba finančnih zmogljivosti. Dejstvo je, da sta oskrba s pitno vodo ter odvajanje in čiščenje odpadnih voda energetske zelo zahtevni panogi, saj dosega delež stroška električne energije v celotnih stroških storitve v nekaterih primerih tudi preko 60 odstotkov, je povedal **Sebastijan Zupanc, direktor GZS – Zbornice komunalnega gospodarstva (ZKG)**.

Kako so vsi ti dejavniki vplivali na cene storitev?

Ker so cene komunalnih storitev bolj politična kot ekonomska kategorija, je bilo v lanskem letu praktično nemogoče spremeniti prodajne cene teh storitev. Vemo namreč, da je bilo lani super volilno leto, politiki pa želijo biti pred volitvami volivcem všečni. Razkorak med stroški in prihodki je bil pri nekaterih podjetjih tako velik, da so bili na robu insolventnosti. Tudi zato v letošnjem letu praktično vsak dan beremo o podražitvah komunalnih storitev.

Minister za okolje, podnebje in energijo Bojan Kumer je po sestanku s predstavniki gospodarstva povedal, da so razmere na področju cen energentov, kot je zemeljski plin, trenutno ugodne, tako da si lahko podjetja že zdaj zagotovijo nižje cene za leto 2024? V komunalnem gospodarstvu smo veseli, da se cene električne energije in plina letos nekoliko umirjajo in da je lažje načrtovati stroške v prihodnje. Je pa skrb vzbujajoč trend zahtev po višjih plačah v javnem sektorju. Ta pritisk se bo

brez dvoma prenesel tudi na trg dela v gospodarstvu.

Ali so bili v letu 2022 narejeni kakšni večji premiki pri reševanju problemov, s katerimi se soočajo podjetja s področja komunalnega gospodarstva?

Največji premik je bil brez dvoma na področju zakonodaje s področja odpadkov. Že sprejetje zakona o varstvu okolja (ZVO-2) je napovedoval vzpostavitev vzdržnega sistema pri ravnanju z odpadno embalažo

in odpadnimi nagrobnimi svečami. Žal je ustavno sodišče izvajanje nekaterih členov zadržalo in so se aktivnosti na tem področju nekoliko upočasnile. Sprememba uredbe o embalaži in odpadni embalaži, ki je bila sprejeta v drugi polovici lanskega leta, pa je prinesla dobre nastavke, ki se v letošnjem letu že odražajo v tekočem odvozu ločeno zbrane komunalne odpadne embalaže iz skladišč komunalnih podjetij. Žal nam v lanskem letu z ministrstvom za okolje in prostor ni uspelo uskladiti novega zakona o gospodarskih javnih službah varstva okolja, katerega osnutek je potreben celovite prevetritve. Kot že velikokrat, je tudi ta zakon ministrstvo pripravljalo brez vključitve reprezentativnih občinskih združenj ter Zbornice komunalnega gospodarstva. Ta zakon je sistemske narave in bo celovito pokrival oskrbo s pitno vodo, odvajanje in čiščenje odpadnih voda, vse gospodarske javne službe ravnanja s komunalnimi odpadki, urejanje in čiščenje javnih površin ter odlaganje radioaktivnih odpadkov. Radi rečemo tudi, da gre za pripravo mini »komunalne ustave«. Zato je še toliko bolj nesprejemljivo, da se zakonske rešitve pripravljajo v »zaprti pisarni« brez vključevanja deležnikov, ki imajo praktične izkušnje in vedo, katere probleme je potrebno nasloviti.

Katera so glavna pričakovanja sektorja glede reševanja problemov v letu 2023?

Slovenija mora implementirati kar nekaj evropskih predpisov v svoj pravni red. Z implementacijo določil direktive EU o pitni vodi zamujamo in je država Slovenija že bila deležna opozorila Evropske komisije. Podobno je z direktivo o odpadkih, implementacija njenih določb v naš pravni red stoji do odločitve ustavnega sodišča glede štirih členov ZVO-2, ki se nanašajo na proizvajalčevo razširjeno odgovornost (PRO). V pripravi je nova direktiva EU o odvajanju in čiščenju odpadnih voda. Vse to bo prineslo določene spremembe, ki jih bo potrebno upoštevati pri izvajanju dejavnosti. Nekatera določila bodo zahtevala tudi dodatna vlaganja v infrastrukturo in opremo za izvajanje gospodarskih javnih služb.

Aktivnosti za zagotovitev samozadostnosti Slovenije na področju odstranjevanja komunalnih odpadkov se vlečejo že predolgo.

Kaj v panogi komunalnega gospodarstva pričakujete od države?

Od države pričakujemo, da vendarle sprejme strategijo o ravnanju z odpadnim

blatom iz komunalnih čistilnih naprav. Brez sprejete strategije deležniki ne vedo, kako pristopiti k reševanju tega problema in bi bile vsakršne investicije v postrojenja za odstranjevanje blata preveč tvegane. Rešitev je dograditev monosežigalnic za blato ter dograditev deponijskega prostora za začasno skladiščenje s fosforjem obogatene pepela po sežiganju blata. Iz tega pepela se bo lahko rekuperiral fosfor, ki je redek material z visoko ekonomsko vrednostjo. Prav tako se že predolgo vlečejo aktivnosti za zagotovitev samozadostnosti Slovenije na področju odstranjevanja komunalnih odpadkov. V procesu odstranjevanja nimamo zadostnih zmogljivosti za energetske izrabo odpadkov, kar je po hierarhiji zaželenih ravnanj z odpadki stopnja pred njihovim odlaganjem. Tako pa nenevarne gorljive odpadke z visoko energetske vrednostjo vozimo v tujino in za to plačujemo (pre) visoko ceno. Končni rezultat takega neracionalnega ravnanja je, da tujina pride do poceni električne in toplotne energije, s katero posredno konkurira slovenskemu gospodarstvu na globalnem trgu.

Kako se podjetja s področja komunalnega gospodarstva soočajo z novo organizacijo vlade v Sloveniji, ko govorimo o pristojnostih med ministrstvi?

Kot sem že prej omenil, je pred nami kar nekaj potrebnih implementacij predpisov EU v naš pravni red. Te implementacije so zahtevni posegi, ki zahtevajo sodelovanje vseh deležnikov. In nova reorganizacija vlade, ko se pristojnost za občinske gospodarske javne službe varstva okolja deli med dve ministrstvi, temu nikakor ni v prid. Občinske gospodarske javne službe so si po principu delovanja tako zelo podobne, da bi bilo koristneje vse ohraniti pod kapo enega ministrstva. Tako pa so se vse tri občinske gospodarske javne službe ravnanja s komunalnimi odpadki ter dimnikarska služba prenesle na ministrstvo za okolje, podnebje in energijo, medtem ko oskrba s pitno vodo, odvajanje in čiščenje odpadnih voda ter urejanje in čiščenje javnih površin ostaja na ministrstvu za naravne vire in prostor. Takšne spremembe vedno zahtevajo dodatne

aktivnosti in napore, kar ima za posledico zastoje pri procesu priprave ter usklajevanj predpisov.

Kaj podjetjem prinašajo evropski zeleni dogovor in ukrepi za zeleni prehod?

Komunalna dejavnost postaja vse bolj prepoznana kot dejavnost varovanja okolja. Pa ne zgolj skozi svoje temeljne poslovne procese. Tudi lastniška struktura podjetij, ki je praviloma javna, narekuje družbeno odgovorno poslovanje in spodbujanje trajnostnih praks na občinski ravni. Zato so komunalna podjetja praviloma glasnik ustreznega ravnanja z naravnimi viri znotraj občin, v katerih izvajajo gospodarske javne službe. Evropski zeleni dogovor in zeleni prehod pred ta podjetja postavlja nove izzive in naloge na področju ustreznega ravnanja s komunalnimi odpadki, blata iz čistilnih naprav, zmanjševanja porabe pitne vode, spodbujanja odgovorne potrošnje, ponovne uporabe predmetov preden postanejo odpadki, energetske učinkovitosti ... Na lokalni ravni bodo podjetja morala prevzeti ali redefinirati mnoge naloge, katerim do sedaj ni bilo potrebno ali zahtevano posvečati posebne pozornosti. Kljub temu da komunalna podjetja že vrsto let niso samo »smetarji in pometachi«, pač pa imajo visoko strokovne naloge s področja varovanja okolja, so na vidiku nove naloge, ki jih bodo morala odgovorno vključiti v poslovne procese za doseganje okoljskih ciljev.

Za občinske gospodarske javne službe bi bilo koristneje, da bi vse ohranili pod kapo enega ministrstva.

Kako daleč so podjetja v sektorju na področju digitalizacije, katere so prednosti, ki jim jih prinaša digitalizacija?

Gospodarske javne službe morajo podjetja izvajati stalno, nemoteno in trajno. Ne moremo si namreč predstavljati, da bi za več ur na primer bila prekinjena dobava pitne vode. Ali pa, da se prekinje odvajanje in čiščenje odpadnih voda. Zato je upravljanje teh sistemov visoko tehnološko zahtevno, kar brez ustrezne

digitalizacije ne bi bilo mogoče. Seveda je stopnja digitalizacije operativnih sistemov različna od podjetja do podjetja, kar je odvisno predvsem od naravnih danosti okolja, na katerem se izvaja določena gospodarska javna služba, in temu potrebne tehnologije. Tudi podporne službe so v večini podjetij visoko digitalizirane. Komunalna podjetja upravljajo množico tehničnih kot tudi osebnih podatkov, za katere je potrebno poskrbeti, da se z njimi upravlja varno in stabilno. Brez ustrezne digitalizacije dejavnosti sploh ne bi bilo mogoče izvajati. Redka so komunalna podjetja, ki nimajo elektronsko evidentiranih zabojujnikov za odpadke, s katerimi se do sekunde natančno evidentira vsako praznjenje zabojujnika za posameznega odjemalca. Daljinsko odčitavanje vodomero, telemetrija, daljinsko upravljanje vodovodnih in kanalizacijskih sistemov, dinamično upravljanje tlakov v vodovodnem omrežju, satelitsko skeniranje površja do pet metrov v globino in iskanje vodovodnih okvar, vse to so sodobna orodja, s katerimi v podjetjih optimizirajo izvajanje storitev. Potrebe po digitalnem napredku so tudi v komunalni dejavnosti vsak dan večje. Žal pa vedno primanjkuje finančnih sredstev. Komunalna podjetja, ki so v javni lasti, imajo še to smolo, da ne morejo koristiti sredstev za digitalizacijo, ki jih razpisuje ministrstvo za

gospodarstvo. Podjetja, ki so v javni lasti, do teh sredstev namreč niso upravičena.

Kako v podjetjih rešujejo problem s kadri, katerih najbolj primanjkuje?

V komunalni dejavnosti je prisotna zelo nizka stopnja fluktuacije. Zato je povprečna starost zaposlenega 46 let. To je zelo skrb zbujajoč podatek, ki kaže, da bomo imeli že čez nekaj let izjemne težave s kadri. Kljub temu da je zaposlitev v komunalni dejavnosti praviloma varna in stabilna, opažamo, da mladi zasledujejo drugačne vrednote. Prožnost, neodvisnost, samostojno določanje delovnega časa, so vrednote, ki so jim bližje. Tega pa v komunalni dejavnosti pri obstoječih poslovnih procesih ni mogoče zagotoviti. Občasno se pojavljajo različni primanjkljaji kadrov, ki pa jih vsaj za zdaj podjetja še uspešno nadomeščajo. Iskalci zaposlitev se izogibajo predvsem fizično zahtevnih opravil. Težava je tudi najti ustreznega kandidata za delo s pokojniki. To delo od zaposlenega zahteva posebne osebnostne značilnosti in psihofizično kondicijo.

Kakšen sistem izobraževanja imamo v Sloveniji za poklice na področju komunalnega gospodarstva?

Za področje komunalnega gospodarstva imamo določena formalna izobraževanja

s področja naravovarstva in okoljevarstva. Potem so tu še izobraževanja za komunalno inženirstvo, posebne komunalne smeri imamo v okviru izobraževanja na gradbeni fakulteti. Naša zbornica je sodelovala s Centrom za poklicno izobraževanje (CPI) pri prenovi določenih poklicnih standardov tako, da bi dijakom in študentom izobraževanje prineslo kar največ uporabnega znanja, ki ga potrebujejo komunalna podjetja. Imamo tudi izobraževanja za poklicne kvalifikacije komunalnih smeri. Žal opažamo, da ni velikega zanimanje mladih za te poklice. Zato si podjetja pomagajo z vzgojo lastnih kadrov iz različnih tehničnih profilov. Nekatera podjetja razpisujejo tudi kadrovske štipendije. ■

